

Шормо эл, порымлык да гын веер!

21-ше (3305) №,
2017 ий 20 май,
шуматкече.

ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

“Кочай гене пырля лудына”, –

ойла Морко район гыч Эмилия АЛЕКСАНДРОВА.

Морко районышто «Ямде лий» газетлан моло район дене танастарымаште эн шуко подпискым ыштат. Йошкарэнгер ялыште илыше Александровмыт суртыш почтальон «Ямде лий», «Морко мланде», «Марий Эл», «Кугарня» газет-влакым нумалеш. «Мо шарнем, ме марий газет-влакым эре налына, – ойла ешын кугурак озаже Анатолий Александрович (снимкыште – Эмилия уныкаж

Подписке - 2017

дене пырля). Тудо туныктым папаште 27 ий тыршен: Жоклаер, Нужа школлаште биологийым туныктен. – Мый эн ондак «Ямде лий» газетым шергалам. Воктекем Эмилия ден Стас уныкам-влак толын шинчылт. Мо савыкталтым эн ончыч ужын шуктынешт! Эмилия возкалеш кумылан (2016 ийым иктешлыме почеш, Антонов Ивук лүмеш премиын лауреатше лийын – ред.). Йоча газет чынжымак икшывылан келшыше: сылне, түрлө түсан, сүрет ятыр – кумылым савыра. Шуко онай, уш-акылым пойдарыше материал уло. Тек «Ямде лийын» лудшыжо-влак ий гыч ийыш ешаралтыт!»

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Н.А.АЛЕКСАНДРОВАН фотожо.

11-21 МАЙЫШТЕ Россий мучко подписке декаде эрта.

«Ямде лийын» индексше – П4696, акше –
♦ 259 тенгеат 98 ыр – почтальон мөнгыда конден пуа; ♦ 245 тенгеат 70 ыр – почтышко шке миен налыда гын.

Таумутна

Йошкар-Оласе У Торъял землячествым вуйлатыше Виктор Андреевич НАУМОВ шочмо У Торъял районысо индеш школлан «Ямде лий» газетлан подпискым ыштен. Газет 2017 ий июль гыч мия.

Лотерей модышыш ушныза!

Түн приз, роликан коньки, ала тыланда логалеш!

Фотоконкурс! Мыйын причёскем эн мотор!

Конкурсым кок гана: 27 майыште да 10 июнышто – иктешлаш тұналына. Сенгыше кок йочалан Йошкар-Олаште эртыше «Акрет жап гыч уна-влак» выставкыш билетым кучыктена. Тушто динозавр-влакым ончыктат. Мотор причёскан фотографийдам yamde_lii@mari-el.ru электрон адресышкына колтыза. Лүмдам, фамилийдам, адресдам да ийготдам ончыктыза.

Рекламе.

«Ямде лийын» чап огаже

Кужэгер район Конганур школышто 11-ше классыште тунемше Михаил СВЕЧНИКОВ

«4» ден «5»-лан тунемеш. Туризм да краеведений дене ятыр сенымашыже уло. Самырык краевед-влакын республикысе слётышт годым викториныште да «Техника пешеходного туризма» конкурсышто сенышыш лектын (2016 ий). «Школа безопасности» тангасымаште район командыште лийын. «Республиканский тур Всероссийской олимпиады школьников и студентов по государственному языку республик РФ под эгидой русского языка» конкурсышто шинчымашыжым терген (2016 ий). «Ямде лий» газет дене кылым куча.

Уверлан уло вер

Марий Эл Республикысе образований да науко министерстве увертара.

19 майыште Йошкар-Олаште «Эстафетым ме налынна!» фестиваль эртен. Тудо Пионерийлан 95 ий теммылан пöлеклалтын. Ик тужем наре ен: йоча, пионер движенийын ветеранже, вожатый, педагог-влак - усталык йогыныш ушнен, тумырым кырыме конкурсышто танасен, пушентым шынден, ондакысе пионер йўлам шарналтен, кызытсе йоча толкын-влак дене палыме лийын.

Йоча толкын-влак:

- ✓ «Юнармия» военно-патриотический движений,
- ✓ «Край родной, марийский» турист да краевед движений,
- ✓ школ лесничестве-влак,
- ✓ «Штурманы времени» сводный дружине,
- ✓ «Радуга» ден «Эр вий» пионер да йоча ушем-влак.

Талешкым моктена

Йошкар-Оласе 1-ше номеран школыштына Талешке кечылан научно-практический конференцийым эртарышна. Тушко оласе 27-ше, 10-шо номеран школла, 14-ше, 4-ше номеран гимназийла, Национальный президент школ-интернат гыч ўдыр-рвезе-влак миенят. Оршанке район Тошто Крешын гыч Евгений Волковын родо-тукымжо композиторым шарналтен.

Пайрем гыч нигöат пöлек деч посна каен огыл. Республикысе марий тўвы-ра рўдер шуко книгам ойырен.

марий (кугыжаныш) йылмым туньктышо.

12

майыште школын тўналтыш класслаштыже тунемше-влак Селин лудмашыште танасеныт. Ончыч 1-ше «Б» классыште тунемше Аня

Ефимован ямдылыме презентацийым онченна. Сенышыш тудак лектын. Кокымшо верым Мария Дёмина (3-шо «Б» кл.), кумшым Данил Набоков (4-ше «Б» кл.) налыныт.

И.А.ПЕТРОВА.

Волжский, Памар.

Увер-выр-выр

«Марий Юнкор-2017» слётлан ямдылалтса! Слёт 13 гыч 17 июнь марте Йошкар-Олаште эрташ тўналеш.

Марий Элыште кенеж жаплан тазалыкым пентгыдемдыме 228 йоча лагерь почылтеш. 21 тўжемаат вич шўдö икшыве канаш тўналеш.

Таче У Торъял посёлкышто «Творцы и хранители» республикысе фестиваль визымше гана эрта. Тушто еш да родо-тукым фольклор ансамбль-влак тангасат.

20

майыште «Тоштерыште йўд» акций лиеш. Тудо Йошкар-Оласе чыла тоштерыште 17 шагатлан тўналеш. Ямдылыше-влак экскурсийлам, мастер-класслам, концертлам да молымат темлат.

Калык пале

✿ Май йўжтö шога гын, идалык киндан лиеш.
✿ Вўдыжгö май киндым шуко кушта.

Ульяновскыш каят

«Безопасное колесо» республикысе тангасымаште чыла район гыч 70 угла самырык инструктор велосипед дене кудалыштем мастарлыкым терген. Той медальым Йошкар-Оласе 7-ше №-ан школ сенен налын. II верыш Курыкмарий район Виловат школын командыже лектын. I верыште – Волжск оласе лицей. **Тиде команде Ульяновск олаште Марий Элын чапшым арала.**

Марий Погынлан - 100 ий

Пален кушкына

Кажне калыкын – шке талешкыже. Марий калыкынат патырже-влак: Онар, Чоткар, Чумбылат, Болтуш, Акпатыр да шуко моло – түрлө курымышто, түрлө мландыште иленят. Нунын шонымашышт икгай лийын: шочмо мландым тушман деч аралаш, калыкын эрыкше верч чот шогаш. Талешке-шамычым йоча-влак дене шарналтышна. Нунын нерген почеламутым, йомак-влакым лудна, мурым колыштна, сүретыштым ончышна.

И.СЕМЕНОВА.

Медведево, У Арбан.

Вудшор тылзын 26-шо кечыштыже шочмо калыкна Марий Талешке кечым пайремлен. Талешке – патыр, чолга, шке калыкше нерген шонен илыше, шочмо кундемжым аралаш эре ямде улшо айдеме.

Пошкудына

Школыштына Марий Элын сулло артисткыже О.Ф.Харитонован шочмыжлан 70 ий темме лумеш «Сценылан пөлеклыме ўмыр» пайрем эртен. М.Шкетан лумеш Марий национальный драме театрын артистше-влак пайремым мастарлыкышт дене пойдареныт. Ольга Федотовна илышыже да йоратыме пашаж нерген каласкален, муро-влакым мурен. Ме Шорсола кундемсе талантан пошкудына, талешкына дене кугешнена. Тудын сугыньжым, тунемашын күлешлыкше нерген ойлымыжым огына мондо.

Юлия ИВАНОВА, 5-ше класс.

Кужэгер, Шорсола.

РЕВОЛЮЦИЙ ДЕЧ ОНЧЫЧСО МАРИЙ

И.Н.Коведяев 1885 ий 18 февральыште

Иван Николаевич Коведяев (Умшар) (1885-1937)

Морко район Чодырасола ялеш кресаньык ешеш шочын. Ава деч посна индеш ияш кодын. Изаван осалжым чытен кертде, рвезе мөнгыж гыч лектын каен, Арын черкын юмыньенже пелен мўкшотарыште илаш тўналын. Рвезым тынеш пуртеныт, Унчо черемис школыш тунемаш колтеныт. 1902 ийыште школым пытарен, туныкташ правам налын. Варангж школышто (Морко район) пашам ыштен. Вара Пўрө олашке каен. Тусо кресаньык коклаште кугыжа ваштареш ойым шаркалымыжлан тудым 1906 ийыште Архангельск губернийыш кучен колтеныт. Ссылке гыч толмекше, мўкшым ончаш кумылангын. Ты сомыллан И.Коведяев Озан олаште тунемын. Лач тыште В.Васильев, С.Чавайн дене палыме лийын. «Марла календарь» дене кылым кучаш тўналын, Чарламарий псевдоним дене савыкталтын.

Икымше тўнямбал сар тўналтыште Иван Николаевичым салтакыш налыныт. Упö олаште верланыше 114-ше запасной полкышто писарьян служитлен.

«Ўжара» газет лекташ тўналмеке, И.Н.Коведяев тушто пашам ыштен, поли-

тике дене кылдалтше пашам возкален. 1918 ийыште газет редакций гыч каен, эрвелне школышто, Пўрө педтехникумышто тыршен. Кемий (Мишкан район) ялыште НЭП жапыште 60 наре мўкшомартам кучен, суртвольыкым шукемден. Но колхозым ыштыме годым чыла поген налыныт. Школ паша гыч Иван Николаевичым коранденыт. 1931 ий 12 октябрьыште Коведяевым власть ваштареш улмыжлан титаклен, кучен нангаеныт. Кум ийлан концлагерыш колтеныт. 1934 ийыште Йошкар-Олашке илаш куснен. 1936 ий шыже марте мўкшотарыште пашам ыштен, но чонжо тудым школыш шупшын. Иван Николаевич Йошкар-Оласе 1-ше номеран школышто ик ийым веле ыштен шуктен. 1937 ий 14 августышто Коведяевым адакат четлык коклаш петыреныт. 11 ноябрьыште С.Г.Чавайн, К.Ф.Егоров, Т.Е.Евсеев да моло дене пырля лўен пуштыныт.

Юлия АНИСИМОВАН шымлыме пашаж гыч. (Вуйлатыше-влак – В.Е.Смирнов, Л.И.Анисимова).

Морко, Коркатово.

Колышт, йолташем

Марий Эл Республикасые наркологий диспансер дене пырля шындарыме проект

ПАМПАЛЧЕ:

Эчук, колышт, мый тылат ик туштым туштем. Шонго коча пазарыште тамакым ужала. Налышт манын, пеш тыршен темла: «Налза, налза.

Тамакем тыглай огыл, юзо виян! Тудым шупшат гын, тыйым пий ок пурл, пёртышкет шолышташ нигö ок пуро, нигунам от шонгем!» Ик самырык ег кугыза дека лишемеш да öрын йодеш:
– Молан пий ок пурл, кочай?
– Тоям тоялен кошташ тўналат. Сандене.
– Молан шолыштшо ег пурен ок керт?
– Тый йөдвошт кокыраш тўналат.
– Кузе туге ом шонгем?
– Шонгеммешкет илен от шу. Сандене.

31 май - Тамак деч посна эртарыме тўнямбал кече

Тазалыкым аралыме тўнямбал ушемын темлымыж почеш 2017 ийыште тиде кечын девизше: «Тамак – виянмашын чаракше».

ЭЧУК: Ой-ой. Мый тамакым нигунамат ом шупш.

ПАМПАЛЧЕ: Туге шол. Уке гын мый тыйым школ шенгелне ужым. Тушто мом ыштеда ыле?

ЭЧУК (вуйжым кумык сакен): Кугурак класслаче рвезе-влак тамакым шупшын ончаш темлышт. «Чын пөрьен улат гын, шупш», - маньыч.

Тыге мутланымым колын, воктечышт эртен кайыше пөрьен нунын дека лишеме.

Тиде Сергей Васильевич БОЧКАРЕВ, Республикасые наркологий диспансерын тўн врачше.

ЖАПЫШТЫЖЕ «ОГЫМ!» МАНЫН КАЛАСЕ

СЕРГЕЙ ВАСИЛЬЕВИЧ: Эчукын кызыт ойлымыжо – йоча-влакын тамакым шупшаш тўналме амал-влак кокла гыч иктыже. Тыгак йоча тамакым шупшмыж дене кугу лиймыжым, моло деч ойыртемалтмыжым ончыктынеже. Тўшка деч кодаш огыл манынат шупшаш тўналеш. Тамакын капкыллан энгекым кондымыжым пала гынат, тамак тамым шке шижын ончынеже. Ик гана, кок гана шупшыл онча, вара тиддеч посна илен ок керт.

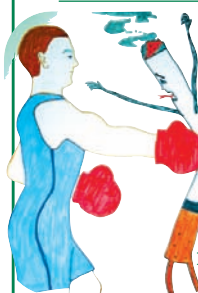
Эчук, пале: тамакыште никотин уло. Тудо пеш виян аяр, көргым, вуйдорыкым пытара. Тамакым шупшшо енын эн ончыч шодыжо черлана, шемемеш. Сандене кокыртыш тўналеш, шўлышгорно петырна. Куржталаш неле лишеш, йыжын пыта, вуй савырна, укшинчыкта, шўмын пашаже начарештеш. Уш-акыл лшкыдемеш, шўкшын тунемаш тўналат. Тамак шикш самырык организмлан кушкаш полшышо С витаминым пытара, сандене тамакым шупшшо рвезе изи капан кодаш.

ПАМПАЛЧЕ: Тамакым шупшшо ен-влакын йўкышт кўжгемеш, сөрал ок шокто. Тыге?

СЕРГЕЙ ВАСИЛЬЕВИЧ: Чын. Тамак йўклан кугу энгекым конда. Шикш логар анысе связкым пытара, сандене йўк оралга. Ойлаш, мураш нелылыкым ышта. Никотин пўй эмальым «кочкеш», сандене пўй нарынче тўсым налеш. Умша көргö гыч йыгыжге пуш лекташ тўналеш. Тыгак шикш пагарым, шолыгорным пытара. Көргö коршташ тўналеш.

ЭЧУК: Умылышым. Мый рвезе-влак темлат гынат, тамакыштым ом шупш. Так воктечышт шогема гына.

Тамакыште улшо никотин кеч-могай чонаным пуштын кертеш.

- ✓Пёрткайык ден көгөрчен-влакын нерышкышт никотин пушан пангам туш-калташ гын, вигак колат.
- ✓Кролик 1/4 чўчалтыш, а пий 1/2 чўчалтыш деч вара илыш дене чеверласат.
- ✓Имным 1 чўчалтыш никотин пуштеш.
- ✓Айдемын ўмыржым кўрлаш 50 гыч 100 мг, але 2-3 чўчалтыш, никотин сита.

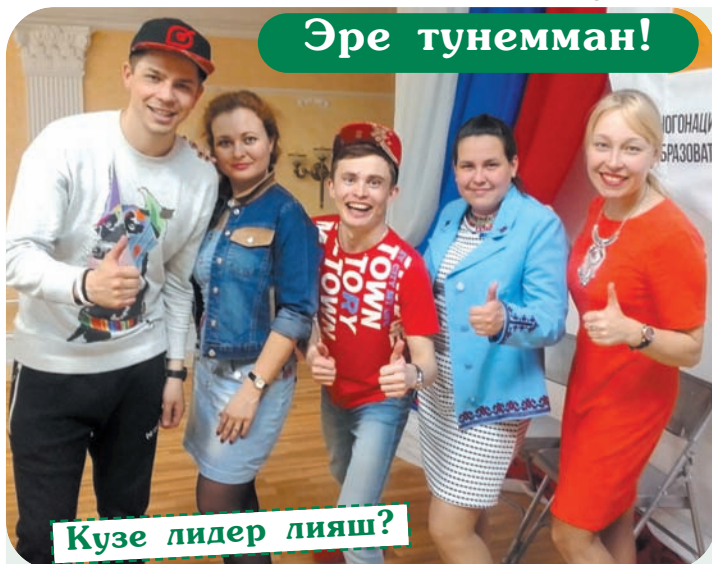
СЕРГЕЙ ВАСИЛЬЕВИЧ: Йонылыш лият, Эчук.

Тамакым шупшшо ен воктене шогема, тудын лукмо шикшым шўлаш гынат, капкыллан энгек лишеш. Южыш лукмо тамак шикшыште аяр көргыш нелме шикшысе деч ятырлан шукырак. Тыгай шикшым шўлен, чўкыдынрак черланаш тўналат. Шодо пуалеш, логар аныште шўшкымö йўк шокта, астме чер виянгеш.

Тамак изи, а тазалыклан пеш кугу энгекым ышта. Сандене, йоча-влак, тамаклан жапыштыже «Огым» манын моштыман. Тамакым шупшдымо ен ятырлан ушанрак, поянрак, да кугу сенымашке шуэш.

А.ЭМАНОВА ямдылен.

Эре тунемман!

Кузе лидер лияш?

Пе шукынжо школыштыда түрлө теме дене проектым возеда. Вара конференциялаште тудым араледа. А калык кокла-се кыл, келшымаш, толерантность нерген возен ончен огыдал? Мо тугай гражданский идентичность, межнациональный согласий, экстремизм (термин-влак мом ончыклат – палыман!)? Кузе шочеш тыгай проект?

Икмыняр йодышлан мый вашмутым муым. «Кушто?» манын йодыда гын, каласем: 11-14 майыште Ижевск олаште (Удмурт Республика) Калык-влак келшымаш пöрт пеленысе самырык-влакын «Вместе» рüд-реышт образовательный сессийым кокымшо гана эртарен. Тушко Марий Эл гыч

Провой кундемын кидмастарже Евгения Кошкина, «Кугарня» газетын журналистше Анастасия Эманова да мый миенна. Ныл кече почела калык-влак кокла-се кыл шотышто эксперт да консультант-влакын лекцийыштым колыштынна, үчашенна, икте-весе пашана дене палдаренна – чылт школьник гаяк тунемынна. Тунемме коклаштак, кум түшкалан шелалтын, проектым возаш тунемынна. «Новый старт» годым заданий пуалтын ыле: 12 июнышто Россий кечылан акцияым шонен лукташ. Мемнан түш-кана сенен.

Россий – кумда эл. Ынде мыйын лу регионешто 60 у йолташем уло. Шонем, ончыкыжым тиде чот эше ешаралтеш.

Наталья СЕМЕНОВА.

«Российын Гимнжым мулена» проект

Элыштына түрлө часовой пояс уло, мутлан, кунам мемнан дене кечывал (12 шагат), Камчаткыште малаш возыт. Акцияын шонымашыже тыгай: кеч-кушто иле, кеч-мом ыште, но 12 июнышто 12 шагат кечывалым Интернетын социальный сетьлаштыже (Вконтакте, Одноклассники, инстаграм да молат) «Вяж эфирым» чүк-тен, Российын Гимнжым мураш тем-лена. Пишыл енда-влакымат ұжса.

Лидерын эн кугу мастарлыкше – ең-влаклан кушкаш да вяжаш полшымаш.
Джон Максвелл

Ваш-лийнем уэш

Кече тылзе дене вашталте, Ласкан волыш кас, йүдвел. Шинчам кумалтен ончалыым – Тольыч тые ончыкем. Пуйто мый ончем түсетым, Капкылет пелен пызем. Шыргыжалын ойлыметше Кумылемымак нөлтен. Шинчам почым, йомыч тые Да нангайышыч озем. Ойгырен, эр марте мые Вашлиймашым

пöртылташ тыршем.

Лилия ИВАНОВА,
11-ше класс.
Параньга, Матародо.

Кö ойыртемалтын?

Школыштына «Идалыкын лидер-же» конкурс лие. 1-11-ше класслаште тунемше-влак кум этапом эртыш-на. Икымшыште кажныже шкеж дене палдарыш. Кокымшо этапыште шинчымашым тергыме. Кажне тунемше вüдышын йодышыжлан вашештышаш ыле. Кумшо этап: пуймо проблемым уло школ ончылно умылтарен моштыман. Тыште Кристина Быкова ойыртемалтын. Шке йолташы-же-влакым сценышкат луктын. Конкурсым иктеш-лымеке, кум сенгышым ойыренят: Сергей Петуховым (4-ше кл.), Дарья Тобековам (6-шо кл.) да мыйым (снимкыште). Тиде конкурсышто шкемым тергаш нимынарлат лüдыкшö лийын огыл. Вет шукерте огыл школемын чапшым районысо «Идалыкын тунемшыже» конкурсышто араленам.

Алёна РЫБАКОВА, 9-ше класс.
Кужэнер, Конганур.

Олма ден Шукш

Сад-пакчаште олмапу одарланен кушкын. Ик шошым ошын койын пеледалтын, саскаже-влак лӧзангыныт. Шукш тиде пушенгым кӧранен эскерен. Икана ик Олмашке верангын да илаш кодын. Кочкын, кечын нелемын, тыге саскам ӱлыкӧ шупшын. Ик кечын Олман вийже пыта, кылже гыч мучышта да мландымбаке камвозеш.

– Ай-ай-ай, кузе чот тупем корштыш! Тиде тый, Шукш, титакан улат! – уло йӱкын кычкыралеш Олма.

– Мыйжын могай титакем уло? – Шукш ӧрын колта.

– Тиде тый кӧргышкем пурен шинчынат! Вийым налаш эрыкым пуэн отыл! «Шӱмемак» нултен пытаренат! Ончо, кузе ӧрденат, а мыйым йӧрдымыш луктынат! – шортын колта Олма.

– Мыйын могай пашам тый денет?! Тӱнжӧ – мӱшкырем темын, – кугу мӱшкыржым ниялта Шукш.

Олма ден Шукш шуко жап ӱчашеныт. Лӧза Шукшым олмапушто вырланге эскерен шинчен. Йӧнан жап лиймеке, нерже дене чӱнгалын да кочкын колтен. Олмам суртозан икшывыже поген налын.

Евгения АНДРЕЕВА колтен, 3-шо класс.

Волжский, Кугу Корамас.

Мо эн кӱлешан?

Иленыт улмаш Алфавит тӱняште А ден Я буква-влак. Икана нунын коклаште ӱчашымаш тарвана. А букваже моктана:

– Мый алфавитыште эн кӱлешан улам, садлан эн ончылно шогем. Я, тый эн почеш шӱдырнылат. Шонен ончо: 36-шо улат! А мый... – онжым кадыртен шогале.

– Моктанаш нимолан. Чынак, алфавитыште эн пытартыш верым айлем. Но мыйымат ятыр шомакыште кучылтыт. Шонен ончо: мый ом лий гын, **ЯЛ, ЯЛТ, ЯМДЕ, ЯШЛЫК** мут-влакым кузе возаш тӱналыт ыле? Да мом ойлаш: мый веле огыл, ме чыланат пеш кӱлешан улына, – мане Я.

А буква ӧрынрак пелештыш:

– Мый гына эн кӱлешан улам манын шонышым. Моло буква ок лий гын, мый шкетын нимом ыштен ом керт, а-а-а-а манын магырен веле кертат. Тугеже ме чыланат кӱлешан улына!

– Тый чын улышыш, А йолташ.

Нуно коктын, ӧндалалтын, умбакыла ошкыл колтышт.

Даша МИХАЙЛОВА, 8-ше класс.
Морко, Зеленогорск.

ЭЧУК: Йоча-влак, кум йомакым лудын лекмеыда, могай шонымаш шоcho? Ваш-ваш улылен, икте-весе дене сырыде илаш манын, мо кӱлешан? Те кузе шонедат?

Лев ден коляиге

Икана коляиге мален кийыше левым ужын. Воктекыже толын шогалын да кугу янлыкым ӧрын ончен шоген. Лев помыжалтын, коляигым руалтен кучен да кочкын колташ ямдылалтын.

– Колто мыйым! Ит коч! Ӱмыр мучко поро мут дене шарнаш тӱналам, – коляиге сӧрвален йодын. Лев колтен.

Тидеч вара шуко жап эртен. Икана лев, чодыраште коштышжла, сонарзе-влакын кидышкышт логалын, никузе утлен кертын огыл. Тиде жапыште коляиге эртен каен, палыме янлыкым ужын да кандырам пурин-пурин утарен. Тидеч вара коляиге ден лев сай йолташ лийыныт.

Даша КАМАЕВА, 6-шо класс.
Марий Турек, Лебедево.

7-ше мур

**Кумшо кече Элнет
түр тумыр-шүвыр йүк
гене темын. Кумшо кече мом**

**гына огыт ужале. Мотор
Пампалче верч кок тале тукум
вашпижын: Кырыксур гыч Аказ
ден эрвел гыч Торкан. Калык
ончыко Пампалче лектеш да
Салийлан солыкым пөлеклымыж да
тудым вучымыж нерген ойла. Но
учашымаш умбакыже шуйна.**

Салий нерген:

**«Тиде ен –
Салий, сонарзе,
Чодыран эн
поро танже,
Саклыше акрет
йўлажым;**

**... ..
Патыр
тумо гае тудо:**

**Вуйжо волгыдо парча гай,
Кидше пейгыде уки гае,
Ну, а чонжо –
пуйто тўнжө,
Вияш рўдыжө пушенгын».**

**Но кунам пытартыш
йолжым
Шудо вач
корандыш кече
Да пўкен тупеш
шогале –
Лач тунам орзең
пўкеныш
Кенета –
кава гыч пуйто,
Пуйто эртыше
пыл шойыч –
Пўркыт пыстыл почшо дене
Луктын ызгыме гай йўкым,
Керылте вияш пикшумдо;
Толын пернымыжым кольыч
Чыланат,кө тыште лийын;
Да пўкен чырала шеле
Лач покшечын
кок ужашлан.**

**«ЮГОРНО»
эпос почеш**

Автор-влак:

**Анатолий СПИРИДОНОВ,
Анатолий МОКЕЕВ (марланден).**

8-ше мур

**Ўдырын ачаже,
Орчама, погынышо-влак**

**клан Салийын Тул Авам кондымыжо,
конгам опташ туныктымыж нерген
ушештара. Патыр марий рвезе икана
Овдан киндым конгашке кышкымыжым
ужын, лакан пундаш гыч оварчык ру-
шым йышт нўжен конден, тыге ял
калык киндым кўэшташ туемын.
Янгелде Салийын пөлеклыме нөшмыж
гыч шочшо кавуа гыч пучышым шол-
тен оксам ыштымыж нерген ойла.
Качын поро пашаже-влакым Орчама
олнылан шотлаш темла. Кутырен кел-
шат: «кунам кая Ош Кече канлташ
кожла шенгеке, а Салий огеш шу пөр-
тыл –сеңалтеш тунам сонарзе».**

**Ашплат-мастарын
ойлымыж гыч: «Мўндырч
толшыжла, ик кечын Салий
мыйын деран канаш кодын.
Шўлыкан лийын. Шўдыран
каваште ырыктарыше сўре-
тым ужын:**

**«Тавален кава кундемем,
Комбо ден таган гай Тылзе
Вуяваш шогенгыт пуйто.
Вичкыж Тылзе
пуйто Комбын
Шўйжым пўсө ятаганла
Тўжвал тўржө дене огыл
Иканаште чошт руалын».**

**Салий мландымбалне
лийшаш осалым шижын
дыр. Но весымат ужын шуктен: тыгай онай ўзгарым
сўйыштө кучылташ ок лий, тудын пайдаже вес
пашаште лийшаш. Тыге сонарзе Салий шурным тўре-
даш сорлам шонен луктын, а мый таптышыже гына
улам».**

**Олык тўр гычин, умбачын,
Шем кожла ден ўмылалтын,
Ең тўшка вашкен тывеке.**

**«Теве тудо! – Ший Пампалче
Кугешнен, лушкен каласыш, –
Шижтараш колтен Вияшым!»**

**Палемдымаш: Салийын кум
умдыжо лийын:
Шып, Чолга да Вияш.**

Ф.ЛЕБЕДЕВАН сўретше-влак.

Шонымаш шукталтын!

Артём Петров Москвам шукертак ужаш шонен. «Ура-а-а, шонамашем шукталте! Ача-авам дене пырля Йошкар площадьште, зоопаркыште, Космонавт музейыште да моло вере лийынам. Москвариумышто эн чот келшен **(снимкыште)**. Тушто шуко түрлө колым ужынам», - ойла Артём.

Н.ГОДУНОВА.

Йошкар-Ола, 32-шо йочасад.

www.lediplamen.com

ЛЕД И ПЛАМЬНЬ
ВЕР ДА ВЕТЕРЛА И ХОЛДА

Аниме стиль дене СҮРЕТ КОНКУРС!

Темыже: «ШОКШО ВҮДЫМ ПУЫМЫМ ЧАРНЫМЕКЕ, ТЕ МОМ ЫШТЕДА?»

Паша-влакым **3 ИЮНЬ** марте тыгай адрес дене кондыман: Йошкар-Ола, Мир

урем, 68-ше №-ан пöрт.
Сенгыше-влакын лўмыш-тым 5 июньышто
Вконтакте группышто пален налына.

Адрес: vk.com/lediplamen12

Кум эн сай сүретын авторжылан пöлекым кучыктат.

Реклама.

К

1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

1. Суткан ужашыже.

2. Микроорганизм. 3. Атмосферысе яндар юж.

4. Арулыкым эскерыме годым дезинфекцийым ышташ кучылтмо ош порошок.

5. «Йошкар агытан».

6. Кўдырчан йўр годым лийше явлений.

7. «Неле» металл.

8. Пүртүсым сора-старыше мурызо.

Максим ГОРИНОВ.

Кужэнгер, Ёштымбал.

Май киндым шочыкта.

16				
9	4	3		
8	6	1	1	
7	5	1	1	1
7	7	1	1	
7	6	3		
2	1	5	4	4
1	1	11	1	2
1	6	3	3	2
1	1	4	1	6
2	1	4	1	5
3	1	4	1	4
4	1	7	4	
5	1	5	5	
7	1	1	1	6
6	1	3	1	5
5	1	5	1	4
16				

Сад-пакчаште

Авамлан пеледыш-влакым Сад-пакчаш шындаш полшем. Кенез мучко пеледмыштым Куаналын мый ончем.

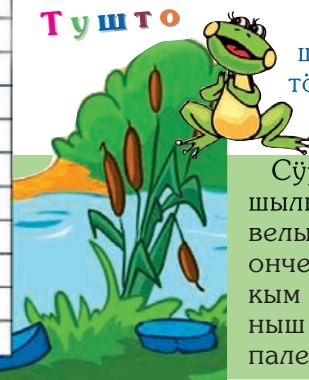
Ксения ИРКАБАЕВА.

Пошкырт, Мишкан, Чорай.

Тушто

Шинчам карен шинча, шуршыла тёрштылеш, енла иеш. Мо тиде?

Сүретыште мо шылын? Шола велысе таблицым ончен, мыняр клеткым могай тўсаныш чиялтышашым пален налат.

Индекс: Марий Элыште - 78574, вес кундемлаште - 52713. Тираж 1300 экз. Заказ 986. Формат - А-4-8. Директор-тўн редактор Л.В.СЕМЕНОВА.

E-mail: yamde_lii@mari-el.ru, yamde_lii@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lii.ru, Тел. 45-25-49(факс); 45-22-82.

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:
Марий Эл Республикысе культур, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, «Ямде лий» газет» кугыжаныш унитарный казенный предприятий.

Газетым Массовый коммуникаций сферыште да культур наследийым аралымаште законодательством шуктен шогымым эскерыше Федеральный службн Приволжский федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме. Номер - ПИ №ФС 18-1999, 2005 ий 10 февральыште пуымо.

0+

Печатьыш пуымо жап - 14-00, фактически - 13-00. Ак - кутырен келшыме почеш.

Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424006, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95.

Редакцийын да издателын адресше: 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20.